

школярів як умови підвищення рівня екологічної компетентності особистості.

Література:

1. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 р. No38-39. База даних «Законодавство України». *ВР України*. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Магрламова К.Г. Формування ціннісного ставлення до природи у змісті екологічного виховання учнів загальноосвітніх шкіл. *Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. праць*. Київ: ЕКМО, 2008. Вип.1. С.141–147.
3. Державний стандарт початкової освіти: постанова Каб. Мін. України від 21.02.2018р. No87. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>

Яковчук О. В.,

кандидат географічних наук, доцент,

декан факультету географії, історії та туризму

Приватний вищий навчальний заклад

«Міжнародний економіко-гуманітарний університет

імені академіка Степана Дем'янчука»

м. Рівне

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КРАЇНОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Географія – це «історія простору», а історія – «це географія часу», така образна дихотомія є логічним уособленням тісного взаємозв'язку історії та географії, на стику об'єкт-предметних сфер дослідження яких знаходяться багато сучасних соціально-гуманітарних наукових сфер знань. Одним із таких міждисциплінарних комплексів є країнознавство.

Серед великої кількості визначень, найпоширенішими вважаються такі: країнознавство – наука інтегруючого спрямування, що вивчає повний комплекс географічних явищ на певній конкретній території або певної країни; країнознавство – це організаційна форма об'єднання різносторонньої інформації про певний район, країну або

регіон, це комплекс дисциплін у системі географічних наук, що займається комплексним вивченням материків, їх частин, окремих суверенних країн [2].

Для глибшого розуміння визначимось із основними дефініціями. *Країна* – це територія, що має певні національні, кліматичні (кліматичні країни та області), культурні (культурні країни і області), історичні (історичні країни і області) або політичні кордони. Країна може як володіти державним суверенітетом, так і знаходитися під суверенітетом іншої держави (колонії, підопічні території). *Держава* – це владно-політична організація суспільства, що володіє державним суверенітетом, спеціальним апаратом управління і примусу, і що встановлює особливий правовий порядок на певній території [3].

Отже, об'єкт вивчення країнознавства – це *країна*, яка є специфічним територіальним утворенням, універсальним за своїм змістом, що об'єднує різні за походженням складові, що утворюють єдиний соціо-природно-територіальний комплекс. Підкреслимо, що саме територія, яка постає у якості своєрідного «скелета», на який нанизуються усе інше – природа, населення, історія, господарство тощо, стверджує географічний характер країнознавчих знань, але не вичерпує їх. Окрім знань про просторово-територіальну організацію країни, країнознавство включає знання з історії, населення, господарства, духовної і матеріальної культури тощо. Відповідно, основними напрямками сучасного країнознавства, є: географічне, економічне, історичне, політологічне, лінгвістичне, культурне і, власне, туристичне країнознавство/

Саме туристичне країнознавство може бути тією квинтисенцією, яка може поєднати усі інші напрямки країнознавчих досліджень, оскільки воно розуміється перш за все як *проблемне країнознавство*, тобто таке, що зорієнтоване на вивчення об'єкта під певним проблемним кутом зору – туристичним. З іншого боку, очевидним є міждисциплінарна спрямованість туристичного країнознавства, що перетнуло межі дослідницького арсеналу географічного країнознавства, рекреаційної географії, географії туризму та інших дисциплін, у лоні яких формувалося туристично-країнознавче знання. І у даному випадку саме міждисциплінарність виокремлює науковий статус туристичного країнознавства на якісно новий рівень [4].

Туристичне країнознавство є важливою дисципліною з підготовки фахівців не лише за спеціальністю 242 Туризм, але й може забезпечувати формування загальних та фахових освітніх компетентностей для здобувачів вищої освіти з інших спеціальностей в Україні, які вивчають міжнародну тематику, суспільно-гуманітарні або просторові аспекти, зокрема [1]:

027 Музезнавство, пам'яткознавство;

031 Релігієзнавство;

034 Культурологія;

055 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії;

056 Міжнародні економічні відносини;

082 Міжнародне право;

101 Екологія;

103 Науки про Землю;

112 Статистика;

241 Готельно-ресторанна справа.

Мета вивчення туристичного країнознавства - ознайомити студентів з основами туризмознавства і ключовими категоріями теорії і методології туристичного країнознавства, сформуванню уявлення про роль туристичних ресурсів країн світу у сфері надання туристичних послуг і необхідність їх раціональної експлуатації та охорони; важливим елементом навчання є набуття практичних навичок просторово-часового аналізу туристичної діяльності у різних країнах та регіонах світу.

Предмет вивчення туристичного країнознавства – туристичний потенціал різних регіонів, територій, держав та їх окремих частин, загальні закономірності розміщення туристичних ресурсів у світі, принципи і методи туристичної оцінки країн світу та їх районування і групування.

Специфіка дисципліни актуалізує посилену увагу саме до самостійної роботи студентів, вимагає зваженого і обґрунтованого підходу до проектування змісту семінарських занять і самостійної роботи, ставить особливі вимоги до підготовки індивідуальних завдань і систематичної обробки великої за обсягом країнознавчої інформації. Комплексність і міждисциплінарність туристичного країнознавства визначає змістовну особливість вивчення певних країн світу за таким планом [5]:

1. ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

1.1 Політико-географічна характеристика: офіційна назва, коротка загально прийнята назва; столиця, політичний лад; населення: кількість і динаміка; державна територія: площа, склад, географічне положення, компактність; державні кордони: протяжність, характер, функціональність; адміністративно-територіальний поділ; членство у міжнародних організаціях і регіональних об'єднаннях.

1.2 Особливості природного середовища: рельєф території: основні форми, гори, рівнини, вершини, западини; клімат: переважаючий тип, температурний режим, режим опадів, погода; внутрішні води: річки, озера, водопади, штучні водойми (вдсх, канали); вихід до моря, характеристика морських акваторій і берегової лінії; переважаючі типи ландшафтів: ліси, водойми, пасовища, оброблювані землі.

1.3 Особливості історико-культурного розвитку: давні цивілізації на території країни; історичні етапи державотворення; здобутки матеріальної і духовної культури.

1.4 Особливості населення: демографічна ситуація: народжуваність, смертність, статевовікова структура; міграційна ситуація: зовнішні і внутрішні міграції, напрямки і причини; структура розселення: найбільші міста, сільське розселення; мовний і етнічний склад населення; релігійний склад населення, основні релігійні центри; рівень освіти населення, рівень захворюваності.

1.5 Особливості економічного розвитку: виробництво і структура ВВП (валового внутрішнього продукту); загальні риси сільського і лісового господарства; загальні риси промисловості; загальні риси сфери обслуговування; загальні риси фінансової системи країни: грошова система, банки, роль туристичної галузі в економіці країни.

2. ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ КРАЇНИ

2.1 Ресурси оздоровчо-лікувального туризму: приморські кліматичні курорти та центри геліо-, і таласотерапії; гірські кліматотерапевтичні та гірськолижні курорти; бальнеолікувальні водні та грязелікувальні курорти; гідротермальні курорти; - сучасні центри спа-, і велнес-індустрії...

2.2 Ресурси пізнавально-екскурсійного туризму: видатні пам'ятки архітектури, історії та культури; об'єкти Всесвітньої Спадщини ЮНЕСКО, видатні музеї, галереї, виставки; видатні сакральні комплекси і споруди, центри паломництва; етнографічні комплекси, скансени, ресурси розвитку сільського туризму; ресурси

гастрономічного туризму: винний, пивний туризм, ...; видатні пам'ятки природи: національні природні парки, заповідники; туристичні ресурси сучасної культури та індустрії: визначні інженерні споруди...

2.3 Ресурси активного і спортивного туризму: гірський пішохідний туризм та альпінізм; водний річковий туризм: каякінг, рафтинг, байдинг, каноїнг, честерінг; водний морський туризм: підводний, вітрильний, серфінг; велосипедний туризм: рівнинний, приморський, гірський, сільський; спелеологічний і спелестологічний туризм; повітряний туризм: планеризм, парашут, джампінг тощо; туризм і з використанням тварин: коні, верблюди, собаки, слони, лами ...

2.4 Ресурси подієвого і розважального туризму: міжнародні та національні фестивалі і карнавали; концерти та виступи зірок естради, культури і мистецтва; видатні спортивні події: футбол, олімпійські ігри, Формула-1, теніс...; центри розваг і грального бізнесу, тематичні парки...

2.5 Ресурси ділового туризму: центри ділового життя: бізнесу та комерції, освіти та науки тощо; штаб-квартири міжнародних організацій та ТНК; найвідоміші економічні, політичні та наукові події; наявні виставкові комплекси та сучасні галереї; постійно діючі ярмарки та виставки; найвизначніші виставково-ярмаркові заходи і події минулого...

2.6 Ресурси розвитку круїзного туризму: ареали і маршрути морського круїзного туризму; ареали і маршрути річкового круїзного туризму; ареали і маршрути залізничного круїзного туризму.

3. ТУРИСТИЧНА ІНДУСТРІЯ КРАЇНИ:

3.1 Характеристика туристичної галузі країни: державна система управління туристичною галуззю; туристичні підприємства та некомерційні туристичні організації; зовнішні туристичні потоки (в'їзд-виїзд туристів); надходження і витрати міжнародного туризму; внутрішні туристичні потоки; надходження і витрати внутрішнього туризму;

3.2 Готельно-ресторанна інфраструктура країни: видова структура засобів тимчасового розміщення; система стандартизації якості готельних послуг в країні; найвідоміші готельні мережі світу, представлені в країні; територіальна організація готельних закладів по країні; видова структура закладів ресторанного господарства; особливості територіальної структури ресторанного господарства;

особливості національної кухні та її вплив на ресторанне господарство країни.

Отже, туристичне країнознавство може стати не лише цікавим і змістовним, але й корисним доповненням до формування професійних знань, вмінь і навиків здобувачів вищої освіти різних спеціальностей. Вивчення туристичних аспектів в сучасній фаховій освіті є важливим інструментом погодженої комунікації і взаєморозуміння між представниками різних культур і народів, адже туризм – це в першу чергу інструмент миру, це така галузь суспільно-економічної діяльності, яка, перш за все, розвивається інтенсивно саме у мирний час.

Література:

1. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти / Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/101-perelik-galuzej-znan-i-spetsialnostej>.
2. Туристичне країнознавство : країни лідери туризму : Навч. посіб. / За ред.: О.О. Любіцевої. К. : Альт-прес, 2008. 436 с.
3. Туристичне країнознавство: навчальний посібник / В. І. Стафійчук, О. Ю. Малиновська. Херсон : Олді-плюс, 2020. 808 с.
4. Туристичне країнознавство: Підручник / Вишнеvsька О.О., Парфiненко А.Ю., Сiдоров В.І. Харкiв: ХНУ iм. В.Н. Каразiна, 2010. 800 с.
5. Туристично-рекреацiйне краiнознавство: Навч.-метод. посiб. для орган. аудит. i сам. роб.: Для студ. спец. 242 «Туризм» галузi знань 24 «Сфера обслуговування» / Автор-упор. Яковчук О.В. Харкiв: «Цифра-Принт», 2020. 104 с.